Projev pana velvyslance Jana Koukala v KT Mauthausen, 8.5.2011

Vážené dámy a pánové,

jsem velice rád, že jsme se opět sešli při příležitosti tradičního Vzpomínkového shromáždění v KT Mauthausen. Konají každý rok v květnu a letos si zde připomínáme 66. výročí osvobození tábora 3. americkou armádou v prvních květnových dnech roku 1945. Jsem rád, že pokaždé zde vidím nejenom mně již dobře známé tváře, ale že toto vzpomínkové shromáždění každý rok přitáhne nové tváře, nové účastníky. Symbolický vzkaz těch, kteří se odsud nevrátili, ale i těch, kteří to peklo přežili, musí pořád znít našimi zeměmi. Souboj dobra a zla, souboj za lidskou důstojnost a svobodu zdaleka nekončí. Mluvíme-li však o výročích tohoto roku, je letos nezbytné zmínit ještě jedno, které se bezprostředně týká tohoto místa: Právě v roce 1941, tedy před 70 lety, započaly s nástupem Hendricha masové deportace českých občanů do tohoto tábora.

KT Mauthausen byl prvním koncentračním táborem mimo vlastní území Německa a později se stal jedním z nejobávanějších vůbec. Patřil k nejhorším likvidačním táborům a sami nacisté si ho oklasifikovali stupněm III., kam byli posílání ti „nepolepšitelní“, u nichž je „návrat nežádoucí“. Je proto logické, že úmrtnost zde byla vyšší než v jiných táborech, nadpoloviční většina vězňů nelidské podmínky v Mauthausenu nepřežila. Dovolím si ocitovat ze vzpomínek jednoho z těch, kterým se přežit podařilo, Čecha Václava Václavíka:

„Otroctví a smrt byly základem mauthausenského koncentračního tábora. Každý Häftling byl otrokem do té doby, než se stal mrtvolou. Ze všech zemí, ze všech končin okupované Evropy oběti byli přiváženi velikými i malými transporty do Mauthausenu. Osmnáct národností bylo representováno v tomto nacistickém pekle. Převážná většina sem byla posílána na „Himmelsfahrt“, jak hrdě označovali otrokáři dým z komínů krematoria.“

Koncentrační tábor Mauthausen hrál zvláštní úlohu při decimování českého hnutí odporu nacisty a při organizování odvetných opatření proti českému národu. V říjnu 1941 byl totiž z příkazu R. Heydricha vydán pokyn pro nacistické bezpečnostní složky v Protektorátě, v němž se uvádělo, že „je nutno všechny osoby odsouzené stannými soudy k předání tajné státní policii umísťovat výlučně v KT Mauthausen“. K nejsmutnějším patří v tomto ohledu období heydrichiády, dne 23. října 1942 vzápětí po jejich příchodu do Mauthausenu bylo například popraveno 252 příslušníků rodin a příbuzných Jana Kubiše a Josefa Valčíka. Celkem našlo v tomto táboře smrt čtyři a půl tisíce Čechů, jejichž památku si zde dnes připomínáme.

Dovolte mi na závěr jednu osobní poznámku: Práce velvyslance s sebou nese určitá práva a určité povinnosti. Povinností velvyslance České republiky v Rakousku by mimo jiné mělo být zúčastnit se každoročního pietního aktu v koncentračním táboře Mauthausen. Pro mě osobně je však účast nejenom povinností, nýbrž i právem a mimořádnou výsadou. Všichni bychom si přáli, aby Mauthausenské memento zůstalo v minulosti, abychom mohli zapomenout. Kolikrát se však již v dějinách většinové mlčení a přehlížení rodícího se totalitarizmu, extremizmu a xenofobie lidem nevyplatilo a cena za nápravu pak byla krvavá a nedozírná. Je mi proto velkou ctí, že se mohu zúčastnit tohoto shromáždění a připomenout si s vámi všemi památku všech občanů České republiky i ostatních národů, kteří v tehdejším souboji o naši civilizaci zaplatili cenu nejvyšší. Na jejich počest si na konec společně zazpíváme národní hymnu.

Děkuji za pozornost.